

prima instanță: V. Hadîrcă
instanța de apel: L. Bulgac, G. Dașchevici, M. Anton

dosarul nr. 2ra-2064/17

DECIZIE

06 decembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul – Valeriu Doagă
Judecătorii – Svetlana Filincova, Galina Stratulat,
Ala Cobăneanu, Iuliana Oprea

examinînd recursul declarat de reprezentantul lui Munteanu Ivan, avocatul Dumneanu Radu împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de avocatul Dumneanu Radu în interesele lui Munteanu Ivan împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului moral și material,

c o n s t a t ă :

La 05 ianuarie 2016, Dumneanu Radu în interesele lui Munteanu Ivan a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul a menționat că prin ordonanța din 12 decembrie 2014 emisă de către procurorul în Procuratura Centru mun. Chișinău, Filip Mărgineanu, în baza plângerii lui Andrei Chiriac, a fost pornită în privința sa urmărirea penală conform art. 190 alin. (5) din Codul penal. Prin ordonanța din 12 mai 2015, dânsul a fost recunoscut în calitate de bănuț, iar prin ordonanțele din 10 august 2015, a fost pus sub învinuire, fiindu-i incriminată comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) din Codul penal cu dispunerea anunțării în căutare și reținerea ulterioară.

Invocă Munteanu Ivan că la 11 septembrie 2015, în rezultatul adresării cererilor succesive procurorului ierarhic superior privind ilegalitatea pornirii urmăririi penale, punerii sub învinuire și anunțării în căutare, a fost emisă

ordonanța de eliberare a sa pe motivul lipsei temeiurilor pentru privare de libertate, iar la 16 septembrie 2015 a fost emisă ordonanța de scoatere de sub urmărire penală cu clasarea cauzei penale din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Declară că prin pornirea urmăririi penale în baza plângerii unei persoane care nu a fost preîntâmpinată de răspundere penală pentru denunțul calomnios, tragerea la răspundere penală, anunțarea în căutare și dispunerea reținerii în lipsa temeiurilor prevăzute de lege, care permit declanșarea mecanismului de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere și limitarea drepturilor și libertăților persoanei protejate de lege, i-au fost cauzate suferințe psihice, cât și prejudiciu material, determinat de necesitatea deplasării sistematice în Republica Moldova din Federația Rusă, unde la moment își are locul de trai, precum și angajarea unui avocat pentru acordarea asistenței juridice în cadrul cauzei penale.

Consideră Munteanu Ivan că acțiunile sale au fost calificate eronat de către organul procuraturii prin prisma art. 190 alin. (5) din Codul penal, din motiv că între dânsul și presupusa victima existau doar relații civile, care nu permit intervenirea reprezentanților organelor de urmărire penală, deoarece soluționarea litigiului apărut este de competența instanței de judecată.

Solicită repararea prejudiciului material ce constă din cheltuielile de transport suportate pentru deplasarea la organul de urmărire penală în sumă de 1027,70 de euro și cheltuielile de asistență juridică acordată în cadrul cauzei penale în sumă de 20500 de lei, repararea prejudiciului moral în sumă de 200000 de lei și compensarea cheltuielilor de asistență juridică acordate în prezenta cauză în sumă de 11000 de lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 21 martie 2016, s-a admis acțiunea parțial, s-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor, în beneficiul lui Munteanu Ivan suma de 7000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 11000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică. În rest, acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 16 iunie 2016, au fost admise apelurile declarate de Munteanu Ivan, de Ministerul Justiției și de Procuratura Generală, casată hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 21 martie 2016 în partea reparării prejudiciului moral și încasării cheltuielilor de asistență juridică suportate în cauza penală, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri prin care s-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Munteanu Ivan suma de 11000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în cauza penală și suma de 7000 de lei cu titlu de prejudiciu moral. În rest, s-a menținut hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 21 martie 2016.

La 08 august 2016, Munteanu Ivan a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 16 iunie 2016, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

La 09 septembrie 2016, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei Curții de

Apel Chișinău din 16 iunie 2016 și hotărârii Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 21 martie 2016, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 02 noiembrie 2016 s-au admis recursurile declarate de Munteanu Ivan și Ministerul Justiției, s-a casat integral decizia Curții de Apel Chișinău din 16 iunie 2016 și s-a restituit cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău în alt complet de judecată (vol.1, f.d.184-191).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017 s-au respins cererile de apel depuse de Ministerul Justiției și de Procuratura Generală. S-a admis parțial apelul declarat de avocatul Dumneanu Radu în interesele apelantului Munteanu Ivan. S-a casat parțial hotărârea Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău din 21 martie 2016 în partea respingerii cererii de încasare a cheltuielilor de asistență juridică, și în această parte s-a adoptat o nouă hotărâre prin care s-a încasat în beneficiul lui Munteanu Ivan de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției cheltuielile de asistență juridică în mărime de 20500 de lei. În rest, s-a menținut hotărârea fără modificări.

În susținerea poziției, instanța de apel a conchis că Munteanu Ivan ilegal a fost urmărit penal și lipsit de posibilitatea de a se deplasa liber, iar toate împrejurările denotă clar că în urma intentării procesului penal, prin acțiunile organului de urmărire penală a Inspectoratului de Poliție Centru, mun. Chișinău și a organelor procuraturii Centru, mun. Chișinău, apelantului Munteanu Ivan i-a fost încălcat dreptul fundamental la libertate și dreptul de a nu fi urmărit ilegal, în lipsa unei fapte infracționale, acțiuni ce cad sub incidența prevederilor Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25.02.1998.

Cu referire la apelurile declarate de Ministerul Justiției și Procuratura Generală, instanța de apel a reținut că în finalul acțiunilor de urmărire penală s-a constatat lipsa în acțiunile apelantului Munteanu Ivan a elementelor infracțiunilor incriminate, ultimului i-au fost lezate drepturile și libertățile apărute de lege în lipsa certitudinii comiterii de către acesta a acțiunilor prevăzute de legea penală.

Referitor la cheltuielile pentru deplasările lui Munteanu Ivan din Federația Rusă, or. Moscova în Republica Moldova la organul de urmărire penală în legătură cu citarea sa, instanța de apel a remarcat că nu s-a confirmat faptul că pînă la data recunoașterii sale în calitate de bănuț, cu participarea sa au fost petrecute anumite acțiuni de urmărire penală și că deplasarea sa în Republica Moldova a avut loc anume la chemarea organului de urmărire penală, nefiind prezentate probe admisibile și pertinente în sensul art. 121 și art. 122 din Codul de procedură civilă.

Referitor la încasarea cheltuielilor pentru asistență juridică în cauza penală instanța de apel a stabilit că Munteanu Ivan a suportat cheltuieli în mărime de 20500 de lei.

La 09 august 2017, reprezentantul lui Munteanu Ivan, avocatul Dumneanu Radu a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017 și hotărârii Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău din 21 martie 2016,

solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărîrii primei instanțe cu emiterea unei hotărîri de admitere a acțiunii în sensul formulat.

În motivarea recursului a invocat că, instanțele inferioare nu s-au expus asupra prejudiciilor cauzate și suportate de reclamant în legătură cu necesitatea de a se deplasa la organul de urmărire penală și procuratură.

Susține că instanțele inferioare eronat au determinat că suma de 11000 de lei constituie onorariul avocatului pentru acordarea asistenței juridice și reprezentarea intereselor reclamantului în procesul penal, deoarece în conformitate cu contractul de asistență juridică în cauza penală, s-a convenit la suma de 1000 de euro.

Afirmă că eronat a fost constatat cuantumul prejudiciului moral, reieșind din explicațiile inserate în hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 24.12.2012 și recomandare Curții Supreme de Justiție nr. 6 privind satisfacția echitabilă din 01.11.2012.

Consideră că instanța de apel nu a examinat pretenția cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată suportate de reclamant în prezenta cauză.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră de a admite recursul declarat de reprezentantul lui Munteanu Ivan, avocatul Dumneanu Radu, de a casa integral decizia instanței de apel și parțial hotărîrea primei instanțe în partea încasării prejudiciului material și cheltuielilor de judecată pronunțînd o nouă hotărîre.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, pronunțînd o nouă hotărîre.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecînd recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărîrii atacate, fără a administra noi dovezi.

Din materialele cauzei se atestă că, prin ordonanța din 12 decembrie 2014 emisă de către procurorul în Procuratura Centru mun. Chișinău, Filip Mărgineanu, în baza plîngerii lui Andrei Chiriac, a fost pornită urmărirea penală conform art. 190 alin. (5) Cod penal în privința lui Munteanu Ivan (vol.1, f.d.8).

Prin ordonanța organului de urmărire penală IP Centru, mun. Chișinău din 12 mai 2015, Munteanu Ivan a fost recunoscut în calitate de bănuît (vol.1, f.d.9 recto-verso).

Ulterior, prin ordonanțele din 10 august 2015 emisă de procurorul în Procuratura sectorului Centru, mun. Chișinău, Filip Mărgineanu, Munteanu Ivan a fost pus sub învinuire, fiindu-i incriminată comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal cu dispunerea anunțării în căutare și reținerea acestuia (vol.1, f.d.10, 11, 12).

Prin ordonanța din 11 septembrie 2015 emisă de Procurorul în Procuratura sectorului Centru, mun. Chișinău, Filip Mărgineanu, a fost eliberat persoana reținută Munteanu Ivan pe motivul lipsei temeiurilor pentru privare de libertate (vol.1, f.d.13), iar la 16 septembrie 2015 a fost emisă ordonanța de scoatere de sub

urmărire penală a lui Munteanu Ivan cu clasarea cauzei penale din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii (vol.1, f.d.14-15).

Verificând legalitatea deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017 și a hotărârii Judecătoriai Buiucani, mun. Chișinău din 21 martie 2016, Colegiul constată că, instanțele inferioare nu s-au expus asupra cheltuielilor de judecată suportate de recurent în cauza respectivă, precum și nu au elucidat circumstanțele importante ale cauzei în partea încasării prejudiciului material, inadvertențe pasibile corectării în ordine de recurs.

În baza art. 1398 alin. (1) din Codul civil, cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

În conformitate cu art. 1405 alin. (1) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerată în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Conform art. 2 alin. (1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25.02.1998, prin *acțiuni ilicite* se înțelege – acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni);

Articolul 3 alin. (1) lit. a) și c) din aceeași lege prevede că, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.

În conformitate cu art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545 din 25.02.1998, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare, iar art. 7 lit. e) și g) din Legea 1545 din 25.02.1998 stipulează că, în cazurile menționate la art.3 alin.(1), persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie: sumele plătite de ea pentru asistența juridică;

g) cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească.

Conform art. 11 din Legea nr.1545 din 25.02.1998, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție. Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art.219 alin.(4) din Codul de procedură penală. În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

În conformitate cu art. 14 alin. (2) din Codul civil, se consideră prejudiciu cheltuielile pe care persoana leată într-un drept al ei le-a suportat sau urmează să le suporte la restabilirea dreptului încălcat, pierderea sau deteriorarea bunurilor sale (prejudiciu efectiv), precum și beneficiul neobținut prin încălcarea dreptului (venitul ratat).

Conform art. 1405 din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată. Statul se exonerează de răspundere în cazul când persoana vătămată a contribuit intenționat și benevol la producerea prejudiciului prin autodenunț.

În baza art. 1422 din Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

În corespundere cu art. 1423 din Codul civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul

de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Din debutul analizei legalității actelor de dispoziție judecătorești recurate, Colegiul consideră că prima instanță corect a calculat cuantumul prejudiciului moral prin prisma art. 11 din Legea nr. 1545 având în vedere faptul că recurentul Munteanu Ivan nu a prezentat probe cu privire la întinderea suferințelor morale în cuantumul solicitat, iar cele invocate în recurs precum că instanțele inferioare eronat au constatat cuantumul prejudiciului moral, reieșind din explicațiile inserate în hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 24.12.2012 și recomandare Curții Supreme de Justiție nr. 6 privind satisfacția echitabilă din 01.11.2012 nu pot fi reținute, întrucât recomandările Curții Supreme de Justiție și hotărârile Plenului Curții Supreme de Justiție reprezintă evaluări ale practicii judiciare existente și aserțiuni cu privire la modul de punere în aplicare a legii, având caracter consultativ și nu pot constitui baza formală a hotărârilor judecătorești, pentru că nu sunt izvor oficial de drept.

Instanța de recurs consideră suma de 200000 de lei solicitată de recurent pentru pretinsa violare a drepturilor protejate de art.5 și art. 6 CEDO este exagerată și neprobată, or acțiunile ilicite vizate în speță au provocat lui Munteanu Ivan frustrare, neliniște și stres care au fost cuantificate just și adecvat de prima instanță, iar suma de 7000 de lei încasată cu titlu de prejudiciu moral în acest sens fiind echitabilă și rezonabilă.

Mai mult, cele invocate în recurs că instanțele inferioare nu au apreciat cuantumul pagubei morale în conformitate cu aprecierile Înaltei Curți de la Strasbourg pe marginea cauzelor similare, poartă un caracter declarativ, întrucât Curtea în jurisprudența sa, a reiterat că însuși constatarea violării prevederilor art. 3, 5, 8 din Convenție, constituie o satisfacție adecvată și suficientă, iar încasarea sumei de 7000 de lei vine să consolideze satisfacția recurentului Munteanu Ivan în sensul art. 34 din Convenție și Legii nr. 1545 din 25.02.1998, cum și corect a constatat prima instanță la acest capitol.

În partea ce ține de încasarea prejudiciului material solicitat de Munteanu Ivan, Colegiul conchide că în actele de dispoziție judecătorești recurate există discrepante între concluziile cuprinse în partea motivată și dispozitivul acestora care în esență creează incertitudini. Or, în partea motivată a actelor judecătorești, instanțele inferioare se expun asupra prejudiciului material suportat de Munteanu Ivan în legătură cu acordarea asistenței juridice în cadrul cauzei penale, iar în dispozitivul acestora se reflectă cheltuieli de asistență juridică fără a le specifica în care cauză au fost suportate, întrucât acestea sunt guvernate de diferite norme de drept.

Din analiza materialelor cauzei civile, Colegiul conchide că prejudiciul material suportat de Munteanu Ivan în legătură cu acordarea asistenței juridice în cadrul cauzei penale și-a găsit justificare, care din perspectiva cadrului legal pertinent și naturii pretențiilor, este reparabil prejudiciul material cauzat persoanei

fizice în urma scoaterii de sub urmărire penală ce constă din sumele plătite de aceasta pentru asistența juridică și pe aceeași undă de idei va nota că pretenția dată este întemeiată, deoarece Munteanu Ivan a suportat cheltuieli de asistență juridică în cauza penală în mărime de 20500 de lei.

În acest sens, se ajunge la concluzia că în baza contractului de asistență juridică nr.19/2015 din 22 martie 2015 (vol.1, f.d.22-23), Munteanu Ivan a beneficiat de asistență juridică în cauza penală de învinuire în comiterea acțiunilor de escrocherie, iar pentru serviciile de asistență juridică prestate, s-a convenit de a achita avocatului Radu Dumneanu suma de 1000 de euro, convertiți în lei moldovenești. Astfel, în baza bonurilor de plată seria WL nr. 347704 din 22 martie 2015 (vol.1, f.d.24) și seria WL nr. 347722 din 26 septembrie 2015 (vol.1, f.d.25) s-a achitat de către Munteanu Ivan avocatului Dumneanu Radu suma de 9500 de lei și respectiv suma de 11000 de lei pentru serviciile de asistență juridică în baza contractului nr. 19/2015 din 22.03.2015.

La acest capitol Colegiul reține că Munteanu Ivan a suportat cheltuieli pentru asistență juridică în cauza penală în mărime de 20500 de lei, sumă care în sensul art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 urmează a fi încasată din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, cu titlu de prejudiciu material suportat de Munteanu Ivan în legătură cu acordarea asistenței juridice în cadrul cauzei penale.

Cu referire la încasarea prejudiciului material suportat de Munteanu Ivan în legătură cu deplasările la organul de urmărire penală, Colegiul reține că probele prezentate de Munteanu Ivan în confirmarea cheltuielilor în cauză reprezintă bilete de avion (vol.1, f.d.28-47) care confirmă călătoriile acestuia atât pînă la recunoașterea în calitate de bănuțit cît și după. Or, recurentul nu a prezentat probe care să confirme legătura de cauzalitate dintre chemările la organul de urmărire penală și deplasările acestuia, întrucît nu a probat faptul că deplasarea sa din or. Moscova, Federația Rusă în Republica Moldova se datorează acțiunii de citare de către organul de urmărire penală în sensul art. 236 din Codul de procedură penală.

În conformitate cu art. 236 alin.(1) și (1¹) din Codul de procedură penală, chemarea unei persoane în fața organului de urmărire penală sau a instanței de judecată se face prin citație scrisă. Citarea se poate face și prin notă telefonică sau telegrafică, prin telefax ori prin mijloace electronice. Citarea se poate face și prin intermediul poștei electronice sau prin orice alt sistem de mesagerie electronică în cazul în care ofițerul de urmărire penală, procurorul, instanța de judecată dispun de mijloacele tehnice necesare pentru a dovedi că citația a fost primită.

Astfel, instanța de recurs reține că pentru cheltuielile suportate în perioadele de deplasări pe care le pretinde Munteanu Ivan că le-a efectuat la solicitarea organului de urmărire penală, recurentul nu a prezentat nici un mijloc de probă care ar demonstra că a fost citat cel puțin o singură dată de către organul de urmărire penală, cu toate că aceste deplasări au fost efectuate în perioada derulării procesului penal.

Raportînd cele descrise la dispozițiile normei citate supra, Colegiul menționează că Munteanu Ivan nu a prezentat probe admisibile și pertinente care să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor cu privire

la cheltuielile suportate în legătură cu deplasarea la organul de urmărire penală, în sensul art. 121 și art. 122 în raport cu art. 118 din Codul de procedură civilă.

În altă ordine de idei, instanța de recurs menționează că Munteanu Ivan a solicitat încasarea cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică acordată în prezentul litigiu.

Instanța de recurs menționează că pentru a determina quantumul compensației acordate și pentru a face o apreciere corectă, va ține cont de a. complexitatea cauzei; noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță; b. aportul avocatului la soluționarea cauzei; c. timpul și munca depusă de avocat; d. aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența (cunoștințe tehnice speciale, cunoașterea profundă a unor reglementări de profil, cunoașterea limbilor străine, a altor procedee de comunicare cu clienți specifici etc.); e. faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; f. rezultatul obținut; g. restricțiile de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei; h. natura și durata relației dintre avocat și client; i. experiența, reputația și abilitatea avocatului; j. justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; k. suma despăgubirilor pretinse în cauză; l. alți factori, la discreția instanței.

În acest sens, Colegiul subliniază că sumele cheltuite de părți cu ocazia îndeplinirii actelor de procedură corespunzătoare poziției lor procesuale, pe parcursul desfășurării procesului civil reprezintă cheltuieli de judecată, iar conform art. 90 lit. i) din Codul de procedură civilă, cheltuielile de asistență juridică fac parte din cheltuielile de judecare a pricinii.

Cheltuielile de judecare a cauzei pornesc de la principiul independenței procesuale a fiecărei părți în procesul civil și au caracter de sancțiune procedurală, iar ca fundament răspunderea civilă delictuală și culpa procesuală a părții care a pierdut procesul. Prin obligarea la plata acestora trebuie să se realizeze acoperirea integrală a prejudiciului cauzat părții care a câștigat procesul.

Conform art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

Articolul 96 alin. (1) și (1¹) din Codul de procedură civilă prevede că, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

În conformitate cu art. 63 alin.(4) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19 iulie 2002, cheltuielile suportate de client în legătură cu acordarea de către avocat a asistenței juridice la apărarea drepturilor și intereselor lui legitime în cauzele penale, civile și administrative urmează a fi compensate integral și proporțional cerințelor admise (respinse) de partea adversă.

Colegiul notează că prin contractul de asistență juridică nr. 59/2015-1 din 06

noiembrie 2015 (vol.1, f.d.26), avocatul Dumneanu Radu a prestat servicii juridice lui Munteanu Ivan în litigiul cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, iar prin bonul de plată seria WL nr.347723 din 06 noiembrie 2015 (vol.1, f.d.27) în care este inserată destinația plății pentru servicii de asistență juridică în baza contractului nr. 59/2015-1 din 06 noiembrie 2015, s-a încasat suma de 11000 de lei de la Munteanu Ivan în beneficiul avocatului Dumneanu Radu.

Prin urmare, bonul de plată cu seria WL nr.347723 din 06 noiembrie 2015 reprezintă valoarea muncii prestate de către avocatul Dumneanu Radu pentru serviciile de asistență juridică pe cauza respectivă, adică onorariul acestuia, or în baza art. 63 alin.(1) și (2) din Legea cu privire la avocatură, munca avocatului este remunerată din contul onorariilor primite de la persoanele fizice și juridice. Mărimea onorariului se stabilește prin acordul părților și nu poate fi schimbată de autoritățile publice sau de instanța de judecată.

Cu toate acestea, respectivele cheltuieli trebuie acordate numai în măsura în care apar justificate în raport de soluția pronunțată, de obiectul și complexitatea cauzei.

Așadar, Colegiul notează că recurentul Munteanu Ivan a fost reprezentat în instanțele inferioare de avocatul Dumneanu Radu, iar suma de 11000 de lei achitată de primul pentru prestarea serviciilor de asistență juridică este una efectivă, reală, rezonabilă și proporțională cu munca depusă. În ce privește certitudinea prejudiciului, anume plata acestei sume de bani, Colegiul reține că relațiile contractuale dintre recurent și avocatul acestuia s-au stabilit în baza contractului de asistență juridică nr. 59/2015-1 din 06.11.2015 încheiate înainte de soluționarea procesului.

În plus, instanța de recurs reține că suma indicată în bonul de plată cu seria WL nr.347723 din 06 noiembrie 2015 este una certă, reală, necesară și rezonabilă. Or, potrivit materialelor cauzei civile acțiunea civilă a fost intentată la 05 ianuarie 2016 (vol.1, f.d.3-6), ultima acțiune în cauză a fost declararea recursului respectiv – 09 august 2017 (vol.2, f.d.1-12) declanșat de avocatul Dumneanu Radu, cauza aflându-se în proces de examinare timp de 1 an și 11 luni.

Totodată complexitatea cauzei denotă un efort intelectual, psihic și moral ridicat ce impune necesitatea de a da răspuns în speță la unele întrebări juridice cu conotații specifice litigiului, la care avocatul Dumneanu Radu a folosit mijloace de apărare eficiente, aducând aport astfel încât soluționarea cauzei a fost de partea clientului său.

Din cele menționate supra și în lumina normelor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de reprezentantul lui Munteanu Ivan, avocatul Dumneanu Radu, a casa integral decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017 și parțial hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 21 martie 2016 în partea prejudiciului material și cheltuielilor de judecată, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri de încasare a prejudiciului material suportat de Munteanu Ivan în legătură cu acordarea asistenței juridice în cadrul cauzei penale și a cheltuielilor de judecată cu titlu de asistență juridică în prezenta cauză, iar în

partea prejudiciului moral de menținut hotărârea primei instanțe cu respingerea celorlalte capete de acțiune.

În conformitate cu art. 445 lit.b) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de reprezentantul lui Munteanu Ivan, avocatul Dumneanu Radu.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2017 și parțial hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 21 martie 2016 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de avocatul Dumneanu Radu în interesele lui Munteanu Ivan împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului moral și material, în partea prejudiciului material și a cheltuielilor de judecată în sumă de 11000 de lei, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri prin care:

Se încasează din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Munteanu Ivan prejudiciul material suportat în legătură cu acordarea asistenței juridice în cadrul cauzei penale în sumă de 20500 de lei și cheltuielile de judecată cu titlu de asistență juridică în prezenta cauză în mărime de 11000 de lei.

În partea prejudiciului moral, hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 21 martie 2016 se menține.

În rest, acțiunea se respinge.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Ala Cobăneanu

Iuliana Oprea